

УДК 334.02

*Ольга Приймук, к.е.н, доц.
(професор кафедри «Економіка та підприємництво»,
Державний економіко-технологічний університет транспорту)*

*Аня Безитанько
(магістр спеціальності «Економіка підприємства»,
Державний економіко-технологічний університет транспорту)*

УЗАГАЛЬНЕННЯ ОСНОВНИХ НАПРЯМІВ УДОСКОНАЛЕННЯ СИСТЕМИ УПРАВЛІННЯ ЛОКОМОТИВНИМ ГОСПОДАРСТВОМ

Представлена робота присвячена вдосконаленню теоретичних і практичних підходів щодо вдосконалення системи управління локомотивним господарством.

В якості об'єкта дослідження виступає система управління локомотивним господарством в умовах реструктуризації залізничного транспорту. Робота полягає у поглибленні існуючих теоретичних положень по вдосконаленню системи управління локомотивним господарством, а також аналізу рекомендацій щодо ефективного управління локомотивним господарством.

Аналіз світового досвіду господарювання показує, що для ефективного функціонування економіки країни необхідна розвинена інфраструктура, яка є потужним каталізатором ринкових перетворень. Це зумовлює суттєве зростання ролі галузей, які створюють необхідні та достатні умови для технічного переоснащення і модернізації виробничої і невиробничої сфер діяльності. Однією з найважливіших галузей такої діяльності виступає залізничний транспорт, який впливає і, разом з тим, відбиває рівень розвитку суспільного виробництва.

За таких обставин зростання ролі залізничного транспорту вимагає удосконалення системи управління локомотивним господарством. Основним напрямком трансформації стає процес оновлення рухомого складу і модернізації. Це обумовлює необхідність приділяти значну увагу питанням удосконалення системи управління локомотивного господарства.

Ключові слова: удосконалення системи управління, локомотивне господарство.

© Приймук О.Р., Безитанько А.О., 2016

Збірник наукових праць ДЕТУТ. Серія «Економіка і управління», 2016. Вип. 35

---

*Ольга Приймук, к.э.н., доц.
(профессор кафедры «Экономика и предпринимательство»,
Государственный экономико-технологический университет транспорта)*

*Аня Безштанько
(магистр специальности «Экономика предприятия»,
Государственный экономико-технологический университет транспорта)*

ОБОБЩЕНИЕ ОСНОВНЫХ НАПРАВЛЕНИЙ СОВЕРШЕНСТВОВАНИЯ СИСТЕМЫ УПРАВЛЕНИЯ ЛОКОМОТИВНОГО ХОЗЯЙСТВА

Представленная работа посвящена совершенствованию теоретических и практических подходов по усовершенствованию системы управления локомотивным хозяйством.

В качестве объекта исследования выступает система управления локомотивным хозяйством в условиях реструктуризации железнодорожного транспорта. Работа заключается в углублении существующих теоретических положений по совершенствованию системы управления локомотивным хозяйством, а также анализа рекомендаций по эффективному управлению локомотивным хозяйством.

Анализ мирового опыта хозяйствования показывает, что для эффективного функционирования экономики страны необходима развитая инфраструктура, которая является мощным катализатором рыночных преобразований. Это приводит существенный рост роли отраслей, которые создают необходимые и достаточные условия для технического перевооружения и модернизации производственной и непроизводственной сфер деятельности. Одной из важнейших отраслей такой деятельности выступает железнодорожный транспорт, который влияет и, вместе с тем, отражает уровень развития общественного производства.

В этих обстоятельствах возрастание роли железнодорожного транспорта требует совершенствования системы управления локомотивным хозяйством. Основным направлением трансформации становится процесс обновления подвижного состава и модернизации. Это обуславливает необходимость уделять значительное внимание вопросам совершенствования системы управления локомотивного хозяйства.

Ключевые слова: совершенствование системы управления, локомотивное хозяйство.

*Olha Pryimuk, Ph.D., docent,
(professor of the department «Economy and Business»,
State Economy and Technology University of Transport)*

*Ania Bezshtanko
(Master's specialty «Economy of the enterprise»,
State Economy and Technology University of Transport)*

**SUMMARY OF GUIDELINES FOR IMPROVEMENT OF
MANAGEMENT LOCOMOTIVE ECONOMY**

This work is dedicated to improving the theoretical and practical approaches to improve the management of a locomotive economy.

As the object of research is the control system of locomotive economy in terms of restructuring the railway transport. The work is to deepen the existing theoretical propositions to improve the management of a locomotive economy, as well as analysis of the recommendations for the effective management of a locomotive economy.

Analysis of international experience shows management that the effective functioning of the economy requires infrastructure, which is a powerful catalyst for market reforms. This causes a significant increase in the role of industries that create the necessary and sufficient conditions for technical re-equipment and modernization of production and non-production areas. One of the most important branches of such acts rail, affecting, yet reflects the level of social production.

In these circumstances, the increasing role of rail transport requires improving the system of locomotive economy. The main focus is the transformation process of renewal of rolling stock and modernization. This necessitates considerable attention to improving the system of locomotive economy.

Keywords: improvement of the management system, locomotive hazyaystvo.

Постановка проблеми. Однією з найважливіших базових галузей економіки країни є залізничний транспорт України. Укрзалізниця, в умовах переходу економіки країни до ринкових відносин, прагне підвищити ефективність роботи залізниць, закріпити їх роль на транспортному ринку, при цьому використовуючи права господарської самостійності. Проведення ринкових перетворень на залізничному транспорті України прискорить темпи євроінтеграції, сприятиме налагодженню більш тісного економічного співробітництва та підвищення конкурентоспроможності залізниць на ринку транспортних послуг. Для успішного функціонування суб'єктам господарської діяльності необхідно постійно підтримувати свою конкурентоспроможність, вивчаючи попит і потреби споживачів, пропозицію конкурентів і вміло обирати стратегію своєї діяльності з урахуванням особливостей ринку. Отже, вміле врахування внутрішніх можливостей підприємства та факторів зовнішнього оточення дає можливість отримати конкурентні переваги, а отже, збільшити прибуток. Забезпечення безперервного перевізного процесу здійснюється за допомогою локомотивного парку, враховуючи важливість всіх заходів, що виконує локомотивне депо, слід серйозно підійти до проблеми організації ефективної роботи структурних підрозділів, а також розглянути проблему адаптації до умов ринку, вона стоїть ще більш гостро. Тому напрями удосконалення роботи, підвищення ефективності діяльності локомотивного господарства в умовах ринкового середовища є актуальним на сучасному етапі розвитку залізничного транспорту.

Аналіз останніх досліджень і публікацій, на які спирається автор з посиланнями на джерела. Велика кількість як вітчизняних, так і зарубіжних науковців і спеціалістів приділяли увагу у своїх роботах аспектам розвитку та удосконалення роботи локомотивного господарства і локомотивних депо як їх важливої складової. Окремі завдання ефективного розвитку локомотивного господарства та обґрунтування необхідності їх вирішення визначаються у працях таких науковців і спеціалістів, як

М. М. Сергієнко, О. Б. Бабанін, М. Г. Равлюк, В. Г. Равлюк, М. А. Ніколенко та інших, праці яких спрямовані переважно на потреби вдосконалення техніко-економічних показників розвитку господарства. Босов А. А., Капіца М. І., Мухіна Н. А., Калабухін Ю. Є. у своїх роботах пропонували шляхи вирішення проблем залізничної галузі через оновлення тягового рухомого складу та модернізацію існуючого з подовженням терміну його експлуатації. Проте через велику кількість негативних факторів, які стримують розвиток локомотивного господарства, дана проблема залишається актуальною і потребує подальшого дослідження.

Мета статті – розгляд теоретичних підходів підвищення ефективності удосконалення системи управління локомотивним господарством.

Виклад основного матеріалу дослідження. Основні напрями підвищення ефективності виробництва в локомотивному господарстві випливають з вимог, що висувуються народним господарством до роботи залізниць. Необхідно обирати пріоритети та виробляти стратегію, що найбільше відповідає тенденціям розвитку ситуації на ринку та оптимально використовує існуючі переваги. Автори [1] визначають шість основних напрямів удосконалення системи управління локомотивним господарством України (рис. 1).

Авторський колектив стверджує, що проведення перетворень у господарстві повинно ставити за мету: повне задоволення потреби в тяговому рухомому складі; знаходження джерел інвестицій та забезпечення сприятливих умов для їх залучення; підвищення ефективності роботи підгалузі; забезпечення конкурентного середовища в сфері ефективного обслуговування, ремонту та створення нових типів тягового рухомого складу; забезпечення державної підтримки розвитку тягового рухомого складу; приведення організаційної структури локомотивного господарства у відповідність до ринкових умов.

У локомотивному господарстві впроваджуються нові потужні локомотиви, прогресивна технологія, нове високовиробниче обладнання, скорочується частка ручної праці в результаті механізації та автоматизації виробничих процесів, поліпшуються умови праці працівників.

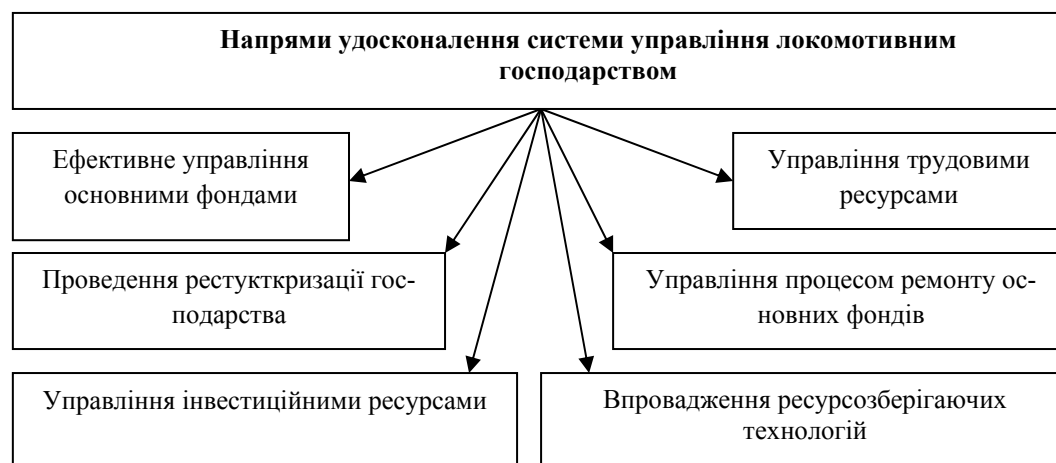

Рис. 1. Напрями удосконалення системи управління локомотивним господарством

Управління трудовими ресурсами перш за все характеризуються застосуванням соціально-психологічних методів управління. Під такими методами слід розуміти сукупність специфічних методів дії на особисті стосунки і зв'язки між працівниками, а також на соціальні процеси в організації [2; 3]. Автор [4] зауважує, що завдяки соціально-психологічному управлінню вдається досягти відповідальності працівників за робочим процесом, стійкості, стабільності, підтримувати основні параметри, забезпечувати якісний цілеспрямований розвиток підприємства.

На нашу думку, впровадження ресурсозберігаючих технологій і техніки що спрямовані на скорочення експлуатаційних витрат і поліпшення фінансового стану кожного підприємства та галузі в цілому, повинно враховувати наступні заходи,

- впровадження принципово нових методів нормування й організації праці на основі поопераційних карток технологічного процесу;
- зниження питомої ваги паливно-енергетичних і матеріальних ресурсів у загальних витратах залізниць;
- впровадження ресурсозберігаючих технологій із організації перевезень, утримання й ремонту технічних засобів;
- нормування всіх видів ресурсів на основі категорійності ліній і еталонування виробничих об'єктів із урахуванням фактичних обсягів роботи;
- кардинальне поліпшення системи планування, спрямоване на зниження техніко-економічних показників на нормативній основі;
- оптимізація управління всіма видами ресурсів у галузі.

Також реалізація планів реформування вимагає більше широкого застосування інноваційно-інвестиційної діяльності. Для цього залізницям необхідно вести пошук альтернативних джерел фінансування (кредити, лізинг, облігації). При цьому основними економічними факторами, які впливають на ефективність інвестицій, є: розмір доходів, експлуатаційні витрати, розмір амортизаційних відрахувань, система оподаткування, а також умови кредиту, розмір інвестицій і їхній розподіл у часі. Оптимізація всіх названих факторів приведе до одержання максимальної віддачі від реалізації інвестиційного проекту. Крім того, у сучасних умовах особлива увага необхідно приділяти поточним витратам, у тому числі порядку нарахування амортизації, оскільки її величина визначає збільшення частки власних засобів у джерелах інвестицій, дозволяє зменшити податкове навантаження на прибуток і майно, що сприяє збільшенню розмірів чистого доходу. Розробка методичних підходів до оцінки ефективності інвестиційних проектів стане критерієм визначення ефективності виробництва в локомотивному господарстві галузі [29].

Зростання ефективності суспільного виробництва передбачає більш раціональне використання основних і оборотних виробничих фондів. Ефективність функціонування локомотивного господарства більшою мірою залежить від гнучкого та оперативного реагування на економічні процеси, що складаються в країні. Підвищенням ефективності функціонування локомотивного господарства в умовах ринку може бути використання нових прогресивних технологій і матеріалів при ремонті локомотивів, що виконуються в депо власними силами. При існуючій системі планових ремонтів, коли такі заходи проводяться через визначений термін або залежно від пройденої відстані, не враховуються особливості конкретних елементів деталей, що призводить до необхідності скорочення міжремонтних інтервалів, підвищення трудових і матеріальних витрат, а іноді навіть до зниження рівня безпеки руху. Якщо визнати низьку ефективність такого підходу, то необхідно впровадити комп'ютерні системи обстеження стану локомотива та автоматизованого

планування ремонтних робіт. Це дозволить ретельніше оцінити фактичний стан локомотива, його знос, і на підставі цього планувати роботи з ремонту. Такий підхід дозволить вести індивідуальний облік параметрів локомотива, диференційовано будувати прогноз розвитку зносу локомотивів і планувати необхідні ремонтні роботи. дасть можливість контролювати якість ремонтних робіт, стимулювати використання нової технології матеріалів, що використовують при ремонті, продовжити міжремонтний термін.

Серед господарств Укрзалізниці локомотивне є одним із найбільш витратних. Ефективним процесом розвитку локомотивного господарства виступає управління витратами, оскільки. Управління витратами має також велике значення для ефектної діяльності підприємства, оскільки дозволяє: – перевірити обґрунтованість прийнятих управлінських рішень щодо витрат підприємства; – оцінити прийняття рішень, під час якої виявляють відхилення фактичних витрат від планових (нормативних); – оцінити тенденції зміни витрат підприємства з метою оптимізації процесів діяльності підприємства; – дослідити причини відхилення фактичних витрат від планових чи витрат попередніх періодів; – виявити резерви зниження витрат підприємства та розробити заходи щодо їхньої мобілізації [2].

Вдосконалення планування на транспорті в сучасних умовах припускає розвиток економічних методів управління, підвищення наукової обґрунтованості показників, норм і нормативів, забезпечення збалансування планів перевезень з планами роботи рухомого складу, усунення витрат транспортних ресурсів і вантажів, підвищення ефективності та якості роботи.

Досвід свідчить, що раціональні пропозиції покращують організацію та технологію виробництва, у більшості випадків дають високий ефект, а планові показники чітко орієнтуються на високі кінцеві результати.

Висновки і пропозиції. На сьогоднішній день стан залізничного транспорту не відповідає вимогам, котрі висуває світова спільнота до сучасних транспортних систем. Локомотивне господарство не в змозі на достатньому рівні забезпечити якісний рівень перевезення через старіння рухомого складу та недостатній рівень технологічного забезпечення. Втілення проаналізованих вище пропозицій в життя сприятиме підвищенню ефективності роботи як локомотивних депо, так і залізничного транспорту в цілому, а також створить передумови для впровадження міжгалузевої конкуренції відповідно до вимог сучасних процесів реструктуризації, що розпочалися та тривають на залізничному транспорті.

ЛІТЕРАТУРА

1. *Сергиенко Н.И.* Подвижной состав железных дорог Украины: состояние и перспективы. [Текст]. / Н.И. Сергиенко // Вагонный парк, 2011. – С. 11 – 22.
2. *Калабухін Ю. С.* Сучасні напрями покращення роботи локомотивного господарства України [Текст] / Ю.С. Калабухін // Вісник економіки транспорту і промисловості. – Харків: УкрДАЗТ, 2011. – № 35. – С. 64-66.
3. *Ломтєва, І. М.* Управління фінансовими ресурсами при капітальному ремонті основних засобів залізничного транспорту в процесі його реформування / І. М. Ломтєва, М. П. Сначов, О. М. Шалений // Вісник Дніпропетровського національного університету залізничного транспорту імені академіка В. Лазаряна. – Д., 2012. – Вип. 42. – С. 269-273.
4. *Макаренко М.В.* Формування механізму управління ефективним функціонуванням підприємства // Актуальні проблеми економіки. – 2005. – №1. – С. 126-135.
5. *Хануков Е. Д.* Экономика железнодорожного транспорта: учебник / Е.Д. Хануков. – М.: Мысль, 1969. – 240 с.

REFERENCES

- 1 Serhyenko N.Y. Podvyzhnoi sostav zheleznykh doroh Ukrainy: sostoianye y perspektyvy. [Tekst]. /N.Y. Serhyenko.//Vahonnyi park6, 2011. – s.11 – 22.
2. Kalabukhin Iu. Ie. Suchasni napriamy pokrashchennia roboty lokomotyvnoho hospodarstva Ukrainy [Tekst] / Iu.Ie. Kalabukhin // Visnyk ekonomiky transportu i promyslovosti. – Kharkiv: UkrDAZT, 2011. – № 35. – S. 64-66.
3. Lomtjeva, I. M. Upravlinnia finansovymy resursamy pry kapitalnomu remonti osnovnykh zasobiv zaliznychnoho transportu v protsesi yoho reformuvannia / I. M. Lomtjeva, M. P. Snachov, O. M. Shalenyi // Visnyk Dnipropetrovskoho natsionalnoho universytetu zaliznychnoho transportu imeni akademika V. Lazariana. – D., 2012. – Vyp. 42. – S. 269-273.
4. Makarenko M.V. Formuvannia mekhanizmu upravlinnia efektyvnykh funktsionuvanniam pidpriemstva // Aktualni problemy ekonomiky. – 2005. – №1. – S. 126-135. 5
5. Khanukov E. D. Экономыка zheleznodorozhnoho transporta: uchebnyk / E.D. Khanukov. – M.: Мыsl, 1969. – 240 s.